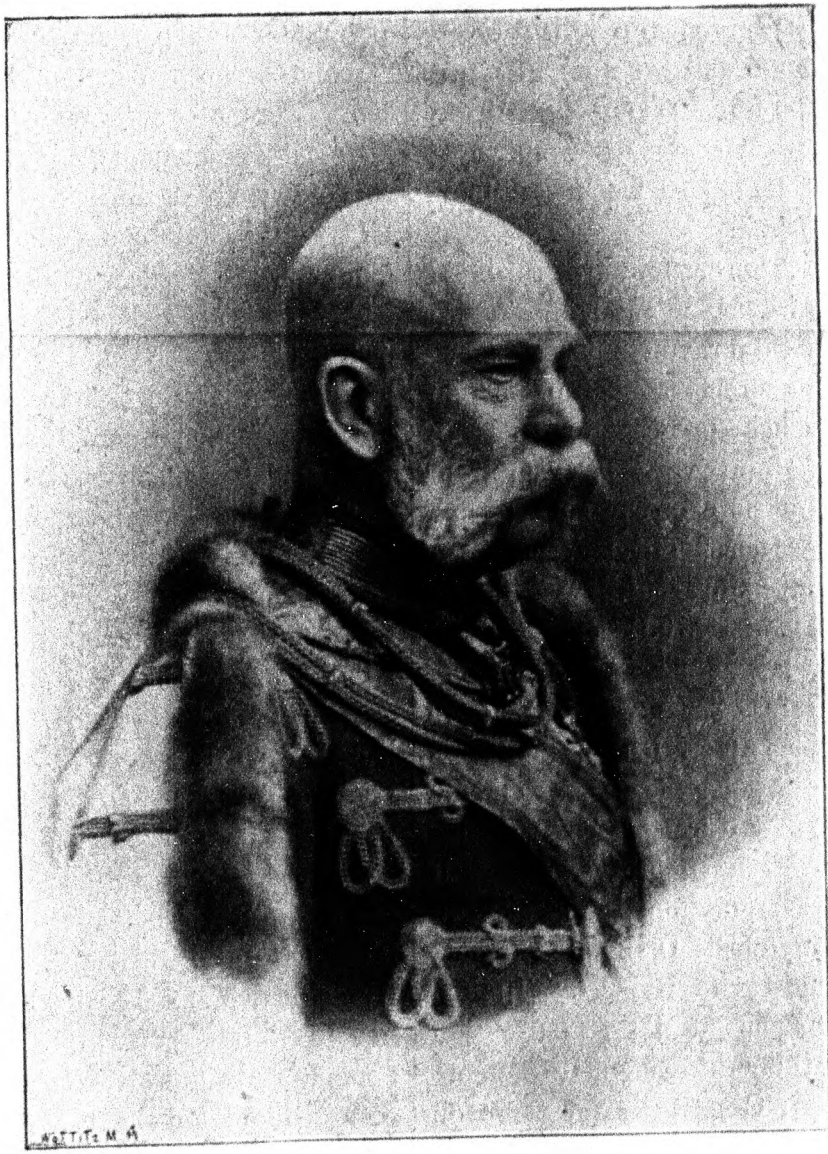

OPRAVDOVÝ KREŠŤAN

POLITICKÝ A SPOLOČENSKÝ TYŽDENNÍK.

<i>Predplatná cena:</i>	Vychodi každú nedeľu.	<i>Redakcia a vydavateľstvo: V Budapešti, VI. okr., Aradi-utca 14.</i>
Na celý rok 4 kor. — hal.	Zodpovedný redaktor a vydavateľ:	Sem sa majú posielat predplatky a dopisy.
Na pol roka 2 „ — „	VIKTOR HORNYÁNSZKY.	Nevyplatené listy sa neprijimajú.
Na štvrt roka 1 „ — „		
Jednotlivé číslo 6 halierov.		

Kráľ Franc Jozef I.
(k jeho 70ročným narodeninám.)

Anarchisti.

Stále častejšie opakujúce sa strašné skutky anarchistov pohýbajú duchom každého sľachetnejšieho človeka a preto niet sa čo diviť, že vyskytuje sa na stá návrhov, jakým spôsobom daly by sa prekaziť ohavné zločiny anarchistickej bandy. Počuli a čítali sme o návrhoch dosť praktických, ako je na pr. pochytať anarchistov a vyviezť na osamelý ostrov, aby takto boli ako prašivé ovce vylúčení zo spoločnosti. Ale tento a tomuto podobné návrhy praktické sú len na oko. Trestu smrti a doživotného väzenia anarchistí sa nelakajú, o čom svedčia stále častejšie opakujúce sa vraždy najvyšších osôb a práve tak nespomohlo by ani vylúčenie anarchistov z ľudskej spoločnosti, lebo kúkoľ anarchizmu je už zasiaty a tak jako teraz objavujú sa noví anarchisti, tak by sa objavovali aj potom. Takéto prostriedky boly by len flajstrom na jatriacu sa ranu, ktorá by sa na jednom mieste hojila, ale na druhom by sa rana ďalej rozožierala.

Prostriedky proti anarchistom treba hľadať hlbšie, v tých okolnostach, v ktorých sa javí anarchia a v ktorých sa otravuje myseľ i srdce človeka. Aby sme teda prišli na koreň pôvodu ohavných tvorov, musíme predovšetkým pátrať, kto a čo sú tí ľudia, ktorí v svojich útrobach stali sa horšími, ohavnejšími, divšími než je nerozumná, dravá zver v neschodných lesoch.

Anarchistické bandy majú svoje skrýše vo Francúzsku, Taliansku, v Amerike a v Belgicku. Dosavád pre ohavné zločiny lapení boli vo väčšom počte Taliani, v menšom Francúzi, z iných národností, ak len medzi nich nepočítame i ruských nihilistov, anarchistov takrečeno ešte vôbec nezatkli pre vraždy.

Že Taliansko dáva najväčší počet anarchistických vrahov, o tom sa hneď presvedčíme, keď pohliadneme do blízkej minulosti na ohavné skutky anarchistov. Anarchista Orsini, ktorý hodil bombu na francúzskeho cisára Napoleona III., bol Talian; prví dvaja útočníci, ktorí pred pár rokmi siahli na život kráľa Umberta menom Passanenta a Acciarito, boli Taliani; Casserio, ktorý zavraždil predsedu francúzskej republiky Carnota, bol Talian; Luccheni, ohavný vrah našej sľachetnej kráľovnej je Talian a Talian je i Bresci, ktorý zavraždil svojho kráľa Umberta.

Tento menoslov ohavných zločincov pobáda nás, aby sme nazreli hlbšie na tú pôdu, na tú krajinu, ktorej synovia schopní sú takýchto najohavnejších skutkov, lebo veď anarchisti konečne sú predsa len ľudia stvorení na obraz Boží a tak treba hľadať príčiny, prečo natoľko spustli, že svojimi hroznými skutkami rovnajú sa dravej zveri.

Taliansko je pekná, ale chudobná krajina, ktorá dala svetu nepočtených umelcov a výtečníkov. Chudoba však nemôže byť plodnou pôdou anarchie, lebo Taliansko, krajina pomarančov a figí nenie natoľko chudobná, ako sú iné severnejšie krajiny, jako je na pr. Švédsko, Norvégsko, kde pre dlhotrvanlivú zimu sotva jest poľnej úrody, priemyslu skoro niet, tak že sa obyvateľstvo živi len rybami a predsa tie zimné kraje dosavád sú čisté od anarchizmu. A že Taliansko dalo svetu toľko výtečných umelcov to svedčí, že v národe talianskom cit ku peknému umeniu, hudbe, teda jemný cit je náležite vyvinutý, čo zároveň dokazuje len to, že o národe talianskom, keď má takéto pekné vlastnosti, nemožno riecť, že už v jeho krvi leží náklonnosť ku zlému. Z tohto je zrejmé, že ani chudoba pôdy, ani ľudská príroda nie sú na príčine, že medzi synami talianskeho národa nachodia sa takí vyvrhelci.

Z tohto rovno nasleduje, aby sme zárodok anarchizmu hľadali v tretej okolnosti: v politických a spoločenských pomeroch peknej Itálie a keď do týchto pomerov hlbšie nahliadneme, nemožno aby sme neuzreli tie príčiny, ktoré otravujú srdcia jednotlivých Talianov.

V Taliansku od tých čias, jako taliansky národ vlastnou krvou vykúpil jednotu a neodvislosť svojej vlasti, čo sa docielilo zlomením svetskej moci pápežskej, nastaly neblahé pomery. Pápež Pius IX. nespriatelil sa s myšlienkou vtelenia Rímu do jednoty Talianska a prenesenia svetskej moci na kráľa. Utvorily sa dve strany: kráľovská a pápežská a nastal rozhorčený boj. Krvou zaplattenú jednotu Talianska bránila strana kráľovská, odobraté práva vymáhala strana pápežská. Boj bol tuhý, obaborné znevažovanie sa privržencov kráľovskej moci a privržencov moci pápežskej prestupovalo hranice, s jednej strany znevažovali

sa svetské vrchnosti, s druhej kňazskej rády. Tieto boje, keď ľud videl, ako sa každá auktorita znevazuje, splodily stranu tretiu, stranu republikánov, ktorí nechcú mať nad sebou ani pápeža ani kráľa, lež celú moc chcú dať v ruky voleného predsedu. Ovšem v týchto bojoch zabudlo sa na vnútorné sriaďovanie krajiny v takej miere, jako to duch času požadoval a tak objavili sa sociálni demagógovia, no a socializmus, ktorý žiada rovnomerné rozdelenie všetkého majetku všetkým obyvateľom, plodí anarchizmus, ktorý vôbec nechce žiadne inštitúcie ale život podobný slobodnému zverstvu prírody. Ponevác ale takéto myšlienky môže schvaľovať človek len najhlúpejší, nemajúci zdravého rozumu, tak anarchisti pochodia len z tejto vrstvy a tak ani vo vyberaní prostriedkov uskutočnenia nevedia si pre svoju hlúposť voliť tie, ktoré káže vzdelanosť a zdravý rozum, lež berú revolver a nôž, nepomysliac na to, že zavraždením panovníka zavraždia len človeka, ale nezavraždia tie inštitúcie osvety a pokroku, ktoré uskutočnenie ich šíalených myšlienok nikdy nedopustia.

Zárodok anarchie teda leží v tom boji, v ktorom dve bojujúce strany podkopávajú svoju moc. Terajší pápež Lev XIII., pred jehož nesmiernou múdrosťou korí sa celý svet, už dávnejšie nahliadol, že takéto pomery nevedú k dobrému a keď sa aj — čo sa vzhľadom na historickú minulosť samo sebou rozumie — nezriekol práv svojich predkov, predsa snažil sa boj aspoň otupiť a pri každej danej príležitosti prejavil svoje pokojamilovné smýšľanie pamätajúc na slová, ktoré bol Ježiš riekol Petrovi: «Schovaj meč svoj do pošvy!» Len tomuto pokojamilovnému smýšľaniu pápeža nutno pripísať, že moc pápežská v cirkevných veciach sa len pozdvihla a to práve na tých miestach, kde bola klesla najväčšmi. Avšak pokojamilovné snahy sv. otca ešte nedosiahly žiadúceho výsledku. Bojaktivnosť na svojej ostrote utratila len málo, čím ešte vždy trpí i cirkev i štát a tak celé Taliansko, lebo prívrženci jednoty Talianska aby túže udržali a zachránili, nemôžu sa cele venovať sriadeniu štátu, zavedeniu inštitúcií k polepseniu osudu národa a prívrženci moci pápežskej pre boj o späťvydobytie svetskej moci nevenujú sa náležite svojmu povolaniu, to jest upevňovaniu viery a hlásaniu slova Božieho. Pokým teda neprestane tento boj, do tých čias Taliansko bude vždy dávať anarchistov, banditov

a rozličných zbojníkov, lebo len oduševneným hlásaním viery Kristovej povznesie sa srdce a len v pokoji možno pracovať na lepšom položení ľudu.

A čo platí o Taliansku, platí to aj o iných krajinách, ktoré daly dosavád anarchistov. Vo Francúzsku zúri tiež boj medzi cirkvou a štátom a v Belgicku podobne. A toto mali by si všimnúť aj u nás a z okolností ztiahnuť poučenie. U nás tiež roznečúva sa boj medzi cirkvou a štátom na úkor celého obyvateľstva, lebo keď stihne ztrata a úder obyvateľa, pocíti to i jako cirkevník a naopak. U nás tiež vysokopostavení arcipastieri idú za príkladom sv. otca hlásajúc pokoj, ale jako tam, tak i tu niektorí nespokojenci rozduchujú boj medzi cirkvou a štátom, lebo v nedostatku inej takouto cestou chcú sa stať svetu známymi a vo svojej poštilosti a temnote nenie sú vstave uvážif ohavné následky svojho odsúdenia hodného účinkovania.

Berme si poučenie z následkov tohto boja v iných štátoch. Neborme sa o spät uvedenie toho stavu, ktorý niekdy bol snád dobrý, ale teraz už nezodpovedá. Tá doba, keď pápežovia rozdávali koruny, patrí už tej minulosti, keď štáty neboly ešte sriadené, ale dnes už, keď moc cirkve a štátu má svoje cesty vymerané, žiadon cisár nepojde bosí do Canossy prosif korunu, jako to bol učinil Heinrich IV. Nahliadnime bezcielnosť tohto boja, lebo tým bojom trpíme i jako cirkevníci a jako občania a zime svorne, aby sa nikdy v Uhorsku nenarodilo a nevychovalo také dieťa, v ktorého srdci mohla niekdy vzkrasnúť šíalená myšlienka stať si do radu ohavnej bandy a tým vrhnúť nesmazateľnú hanu na našu drahú vlasť. Dosavád boli sme od tejto najponížujúcej hanby zachránení, hľadme, aby sme boli zachránení od nej na veky.

Slovo k rodákom.

Knihou života sú dejiny. Dejiny sú zjavy a udalosti jak verejného života národov, tak aj súkromného jednotlivcov. K úhve postacia aj tieto posledné. Nauku môžeme si brať zo všetkých. A dobrú prácu koná ten, ktorý bedlive pozoruje i udalosti inácej každodenné, všedné, lebo z nepatrných okolností naučí sa zatvárať na veci veľké, významné. Len kto hľadiac nevidí, poslúchajúc nečuje, ten je polutovania hoden, lebo chýba mu radca života: skúsenosť.

A nám tú skúsenosť nechcú dopriať. Máme natiskajúcich sa priateľov, ktorí za nás a namiesto nás chcú myslieť, pozorovať, súdiť, a nám blahosklonne len toľko pripustia a dopustia, že by sme im slepo verili, dôverovali a dľa nauky i rozkazov ich konali i trpeli.

Človek na obraz Boží stvorený je bytnosť umná a činná. Známkou ľudskej hodnoty jeho je právo slobodného rozhodnutia sa, právo slobodnej vôle. Práva tieto len pozitívny zákon smie hraničiť a žiadna mimozákonná moc a najmenej chuťka spolurovných jednotlivcov. A preda verejná činnosť značných faktorov ta smeruje: ľud v jeho množstve mechanický viesť bez jeho vôle ba i proti jeho vôli. A ľudia takito neostýchajú sa názov ľudomila si privlastňovať a za vodcov ľudu sa vydávať. Takéto vodcovstvo je vedenie nerozumných tvorov, no nie vedenie ľudu. Ľud viesť je možné a jedine dovolené je vodiť ho vynačováním, vysvetľovaním, osvietením, no nechať mu nutno slobodu rozhodnutia sa.

Toto hlása liberalismus. On je sloboda duchov. On jediný ctí hodnosť ľudskú občanov.

Každý iný smer viac-menej púta slobodu voľného rozhodnutia sa, lebo za dogmu vyhlasuje mu isté zásady, ktorým koríť, ktorým podrobí sa musí. Podrobíť bezpodmienečne.

A zástupcovia smerov takýchto majú ešte onú smelosť, že tupí sa opovážia zásadu slobodomyselnosti, najkrajší to výtobytok kresťanstva a najdrahší poklad novej doby. — Boja sa liberalismu, lebo on nezná a netrpí otroctva — tak nie duševného, ako ani telesného. On nerozkazuje — lež učí; nežiada, lež odporúča. A panovíť, mocichtiví ľudia trasú sa pred voľnosťou, a ženú sa za mocou.

Či nevidíme to i u nás? — Chodia, kočujú istí známi mámitelia po obciach a okresoch často, zhusta. A čo tam hovoria ľudu? — poučia ho o niečom? Vysvetlia mu i to sebe najmenšie? Horká jeho brindza!

Našimfujú sa do vôle na všetko, čo auktoritu a úctu potrebuje. Vysmejú zákon, krajinskú vládu, vrchnosti i súdy, a keď už všetko zľahčili, vystatujú sa, že oni mihnutím oka všetko na dobré premenia. Oni nechcú aby ľud zadĺženým bol; nechcú aby vysoké dane platil, aby obecné prirážky snášal; nechcú aby ľudu majetky predávané boly; nechcú aby ľud do Ameriky vyvan-drúval. Naproti tomu chcú, aby každý bol majetný; aby mal panstvá, role, kone, voly, drúbez, obilia na dostač, aby dávky len dľa mena poznal, zato ale aby štát staval cesty, mosty, železnice, fabriky; aby bohate a štedre platil úradníkov, podporoval vedu, umenie, priemysel, kupectvo; — aby svojimi výdavkami dal ľudu výnosné zamestnania, napomáhal jeho duševné i hmotné snahy: lebo to

je psia povinnosť štátu a vlády. — A keď takto nadiktujú, čo všetko oni chcú, požadujú od ľudu, aby na všetko zapľul a s telom i dušou prilnul k nim, nasledoval ich a im sa bezvoľne podriadil.

Je to vynačovanie? Je to osvietenie? Je to láska k ľudu? — Veru nie, lež mam a klam. A to je na bielom dni, lebo nenašiel sa ešte mudrc ľudár, ktorý by bol vysvetlil a ukázal, akým spôsobom by on to všetko vykonal, čo sľubuje.

A ani neukáže. Nemožnosti od nikoho nemieme žiadať. — Za to ale zjavne ukazujú nám, akú slobodu by nám poskytli. — Slobodu služby. Dovolili by nám milostive — poslúchať ich rozkaz a plniť všepanské nariadenia. Veď i dnes — bárs sú málomocní, — to žiadajú. Požadujú slobodu slova, tlače a shromažďovania sa: no oni slobodu tú nerespektujú. Zoltán Zmeškal, kočovný korteš ľudársky, právom osobuje si slobodu reči k ľudu — a tá mu je i daná, bárs ju často i nadužíva a zneužíva. On provokoval v Rajci občanov iného politického smýšľania, aby vraj ukázali možnosť shromaždenia liberálov, a keď sjazd ten veľkolepe uskutočnil sa, muž ten, ktorý krivdy sháňa, na nátlak sa žaluje, nad slovom slobody narieka, on to bol, ktorý nadávaním nezbedníkov slobodu reči nešetřil, a nezbedným hlukom jeho huckaniami vyvolaným rečníkov hatíť sa snažil v tom, aby ľudu pravdu povedali. A mrzký čin svoj za vífazstvo drží práve tak, ako sa nim falošná jeho strana honosí. Hľa, ľudári tak vysvetľujú slobodu: nám všetko a druhým nič. Nie div potom, že správnym a spravodlivým zostane všetko, a čo ľudári dosiahnu, bude veľiké — nič alebo zaslúžený posmech, čo pomsta ujarmenej nimi slobody.

Pravdomil.

POLITICKÉ ZPRÁVY.

K 70ročným narodeninám kráľa. V sobotu 18. ho augusta doplní jeho veličenstvo 70. rok svojho požehnaného života. Deň narodenia milovaného kráľa bol vždy sviatkom pre poddaných jeho; deň tento sme vždy zasvätili, v deň tento sme vždy vzdávali vrúce vďaky Všemohúcemu, že zas doprial mu dožiť jedon rok a spolu sme Ho úpenlive prosili, aby nášmu dobrotivému kráľovi poprial dľa možnosti čím najdlhší vek.

Keď sme dosiaľ každý rok zasvätili deň narodenia jeho veličenstva, tým slávnostnejšie musíme zasvätiť tobo-ročné narodeniny, ten deň totiž, v ktorom dožil 70. rok. Utrápenú hlavu jeho veličenstva pokrývajú vznešené, úctyplné šediný. Už sám ten vysoký vek dostačí k tomu, aby pokryl hlavu šedinami, a čo je sám ten vysoký vek k tým mnohým veľkým starostiam, utrpeniam, ktoré starušký kráľ musel prežiť a pretrpeť behom svojho sedemdesiatročného života.

V tých najbúrlivejších sačoch nastúpil na trón slávne panujúceho predkov svojich. A sotva utíchl tu doma rachot pušiek a kanónov, musel ísť na bojisko vojny, ktoré sme viedli s cudzozemskými panovníkmi. A vojenské šťastie neusmievalo so vždy na rakúske vojsko, utratili sme nejednu krajinu.

A keď už tieto ztráty hlboko ranily vrele cítiace srdce kráľa, o čo bolestnejšie sa ho dotkli tie nevýslovné bolestné ztráty, ktoré zastihly rodinu jeho. Povoláním tejto krátkučkaj úvahy neni a ani nemôže byť vyrátať všetky tie údery, ktoré ranily dobré srdce nášho kráľa počas polstolietia prevyšujúceho panovania jeho.

Ostrie tých ukrutných ztrát a rán, ktorými krutý osud navštívil nášho kráľa počas panovania jeho otupila tá úprimná sústrast poddaných jeho, ktoru prejavovali pri každom údere. K tomu aby niekto tak mnoho prestál, tak mnoho pretrpel a nepodľahol úderom, vyžaduje sa nekonečná dôvera v dobrotu Božiu v prozreteľnosť Všemohúceho. Jedine táto pevná viera poskytla Jeho veličenstvu dostatočné sily k tomu, aby nezlomne zotrval na tom mieste, kam ho vôľa Božia postavila.

A milovaný kráľ náš nezvratne sotrváva na svojom mieste, ľudské sily presahujúcou pilnosťou a vytrvalosťou plní svoje ťažké povinnosti a útechu hľadá iba v tom, aby čím viac dobrého mohol vykonať pre poddaných svojich.

V tento sviatočný deň tedy všetci vrúcne prosíme Všemohúceho, aby nášmu dobrotivému staruškému kráľovi poprial dlhý, dlhý vek; aby mu poprial sily, žeby tak jako dosiaľ, aj naďalej múdre spravoval osudy Pánom Bohom mu sverených krajín. Láskový Bože, živ nám nášho dobrého kráľa!

Porážka ľudovej strany. V Tapolci bola 14-ho tohoto mesiaca voľba vyslanca. Pozostalosti odumrelého ľudového vyslanca Antona Mócsyho domáhali sa dvaja kandidáti. Asce s programom liberálnej strany Franc Hertelendy a s programom ľudovej strany Emil Abaffy. Pri voľbe zvíťazil väčšinou vyše 500 hlasov Hertelendy. Ľudová strana tedy, ktorá tento okres držala sa svoj, utrpela tu citlivú porážku. Vzdor tomu, že pri voľbe nikto nerobil nátlak na voličov, títo z čistého presvedčenia pridružili sa k zástave liberalismu. Gratulujeme osvieteným voličom v Tapolci.

Porady v Išli. V poslednej dobe jedno za druhým boli na výsluchu u kráľa ministri. Tam bol náš, taktiež aj rakúsky ministerský predseda, ďalej spoločný minister zahraničia gróf Goluchowski, a spoločný minister armády a hlavný veliteľ štabu barón Beck. Že sa porady viedly o veľmi vážnych veciach, to možno už aj z toho zatvárať, že kráľ k sebe povolal tak mnoho ministrov. Do verejnosti neprenikla o týchto poradách síce žiadna hodnoverná zpráva, za isté možno ale brať, že sa radili aj o tom, či by sme nemali poslať do Číny viac vojska. Samo sebou sa rozumie, že hlavne radili sa o tom, čo robiť s rakúskym snemom, aby bol práceschopný.

Odškodné za škody zapríčinené manévrami vojska. Vláda primerane svojmu dávnejšiemu rozhodnutiu

sriadila záležitosť nahradenia škôd, ktoré sa zapríčínili vojenskými manévrami a poťahom na to vypracovala štatút. Minister predovšetkým robí potrebný rozdiel medzi škodou, ktorú zapríčínili jednotlivé čaty vojska počas evičieb a škodou, ktorú zapríčínili jednotliví vojaci mimo evičieb. XXXIX. zák. čl. z r. 1895. totiž predpisuje, že vojenská správa slobodne môže používať priestory, patriace vlastníckym právom jednotlivcom a toto právo vojenskej správy nemôže obmedziť ani majiteľ patričného pozemku ani občianska vrchnosť. Nabudúce však príslušné okresné predstavenstvo bude vopred upovedomené o tom, na ktorom mieste a vakej dobe budú sa tam vojenské manévry vydržiavať. Povinnosťou predstavenstva je potom postarať sa o to, aby zainteresovaní majitelia patričných pozemkov boli o zadržaní manévrov na ich pozemkoch vopred upovedomení, jako aj o to, aby sa strážením poľa a hôr poverení horári a poľní policajti počas trvania manévrov na svojich strážnych miestach zdržovali. Škoda v takýchto pádoch nahradí sa dľa vzájomného odšacovania, poľažne dľa zaznačení veľkosti škody. Jestli by však ani majiteľ, ani horár, ani poľný policajt neboli prítomní, v tom páde o prípadnej škode zapríčinennej vojenskými manévrami upovedomí predstavenstvo patričný vojenský veliteľ.

Voľba vo Viššove. Po tieto dni previedla sa voľba krajinského vyslanca v máramaróšskej stolici vo Viššove. Veľkou väčšinou zvolený bol Franc Nagy, štátny sekretár v ministerstve obchodu. Oproti nemu vystúpil bol Jozef Márís.

Katolícky kongress otvoril sa v Budapešti za veľkej účasti obecnstva 17-ho tohoto mesiaca. Hlavným protektorom je ostrihomsky primas Vaszary, protektormi všetci biskupi. Kongress bude trvať 4 dni. Vláda povolila tým, ktorí chcú na kongresse účať brať, znížené železničné karty. Aj z tohoto vidno tedy, že vláda neni ani najmieň nepriateľom katolíckych sjazdov, ba práve naopak, napomáha vydržiavanie týchže.

Z Talianska. Nový kráľ Viktor Emanuel III. dňa 11. i úradne prevzal dedičstvo svojho otca. Vtedy totiž složil prisahu na taliansku ústavu a vyslanci hneď na to prisahu vernosti. Nový kráľ potom povedal trónnu reč, v ktorej rozvinul jako chce spravovať krajinu a dôkladne prizvukoval udržanie jednoty, neodvislosti a slobody Talianska. Reč kráľovu prijal celý taliansky národ s veľkým uspokojením, lebo v nej vidí základ novej lepšej budúcnosti.

Z Číny. Medzinárodné čaty v Číne víťazia a blížia sa ku Peking, aby vyslobodili nešťastných krestanov a vyslancov pekingských. Po víťaznej bitke u Peicangu nasledovala druhá víťazná bitka u Jangcunu, v ktorej Číňania boli tak rozprášení, že je teraz cesta až po Peking slobodná. Európske vojsko stojí teraz už len na 25 míľ od Pekingu. Možná, že bude ešte krvavá bitka pod múrami Pekingu, lebo Číňania budú brániť svoje hlavné mesto. Čínska vláda však nedôveruje, že by jej vojsko ochránilo Peking a preto chce vyjednávať o pokoj s mocnosťami.

Deväťsto rokov — ohromná to doba, —
 Na čele ktorých posvätná osoba
 Ziari veľkého kráľa — Štefana ...
 Deväťsto nám liet milosť Božiu hlása,
 Od kedy v láske zjavila sa spása,
 Božím srobila synom — pohana.

Kráľ i apoštol — panovník i sluha,
 Na roli Krista sám chytil sa pluha
 A sial semeno bratstva, slobody;
 Okom prorockým v budúcnosť zrel diaľnu,
 Vyhladiť hľadel zášť, nesvornosť žiaľnu:
 V jediný slúčil národ — národy.

A trvá dielo, — bárs nehody vekov
 Zdrťiť ho chcely, — i od pekla vztekov
 Vlastiláska ho večne chránila;
 A kým v jednote žiť budeme spolu,
 Nesvár a rozbroj nezasadnú k stolu:
 Neprevládze nás žiadna presila.

I. Úvahy o potravných a úverkových spolkoch.

(Pokračovanie.)

— Poskladal Kysučan. —

Ale teda spoluobčania moji, iné časy nastúpily. Aj obce obsadili kramári, sklepníci. Skoro každá obec má jedného. A nehovorím o Drobcach, aby dakto ani z ďaleka nemyslel, že teda ja voľakomu tu v našej obci jeho osobnosť blatom hádzem. Ale teda, vezmime na pr. jednu druhú obec, poviem: Hrubice. Aj tam sa otvoril jeden takýto malý sklep. Ľudia celej obce sa radovali, že už nemusia chodiť ďaleko pre toto alebo pre to; ale tu to majú hľa pred nosom.

A čo sa stalo?

Najsamprv to zbadali gazdovia, že je tovar o veľa drahší! Lebo sklepník ešte aj keď mu platíme tak dá, jako chce; zvláste keď je len sám v obci. Na päťdesiat, šesťdesiat ba aj na sto percentov. Čo toľko znamená, že na každom kúsku, ktorý ho 2 koruny stál, má osohu 1 korunu, 1 korunu 20, ba jednu korunu 60 halierov. No teda už teraz rozumiete, že prečo je taká drahota, lebo nesmierne draho musíme kupovať to, čo potrebujeme. Ozaj nech nám len povie ku pr. starý Tobiaš, že jakým spôsobom pride do obce ten tovar.

— Veru, že som ja na toto ešte ani nemyslel, pán notárko.

— Teda ja vám poviem. Dedinský sklepník vezme od mestského malokupca. Malomestský vezme od hlavnomestského, budapeštianskeho veľkú kupca a veľkokupeca? Od dorábatela alebo fabrikanta. Hľa — môžeme vidieť, že tovar ide prez ruky päť ľudí, pokiaľ ho my dostaneme!

— Veru tak je!

— Na tom si nemusíme dlho hlavy lámať že každý kupec na to hľadá, aby mal dobrý zárobok; veď to je jeho chlieb! Preto platíme my tak nesmierne draho múku, cukor, petroleum, kartún a všetko, čo potrebujeme. Tieto dlhé časté príležitosti priviedly ľudí teraz na tú myšlienku, že jestli by teda znal voľakto z prvého miesta zapatriť potrebný tovar, vtedy by bolo veru živobytie lacnejšie. Dajme tomu, žeby Gašpar Spešný potreboval prez jeden rok za 400 korún nakúpiť: vtedy by veru ľahko usporil 60 korún... A aj to je voľačo, však ver?

— Hej, veru by to bolo dobre na daň!

— Naskutku by som ich dal mojej starej — riekol aj Spešný — aby kúpila defom zimné šaty.

— Lenže — pokračoval v reči notárius — pozorujem na tvári strýka Spešného, že duch jeho to myslí, že sme prislabí k tomu, aby sme si rovno od fabrikanta zadovážili tovar. Ale pre milosrdenstvo Božie, teda z kadiaľ že vezme chudobný gazda naraz toľkú summu! Alebo by mal za každým utekať človek do Pešte? No veď, ešte nás snád aj sklepník vysmeje pre takúto hlúposť! Nech sa len smeje! My nedržíme túto vec za takú smiešnu. Perse samotný gazda nedôjde ku ničomu. Zlomí sa jako palica, o ktorej pán kaplán vyprávali. Ale, keď sa viacerí, sto, dvesto spoja, alebo keď vstúpia do spolku, vtedy veru môžu dať priniesť z prvého prameňa. Vtedy sa môžeme rovno ta obrátiť, kde tieto potrebné veci

vyrábajú alebo fabrikujú. Vtedy veru, snadno nám môže zostať v hrsti tých 60 korún, o ktorých bola práve reč.

— No teraz nech sa smeje sklepník, — vpadne do reči Ondrej Šťasný.

— Ale, — riekol ďalej notár — o tomto neidem teraz slovo trať, len to sa pýtam: «Čo keď tak stojí vec, či bude nám výhodné spojiť sa?»

— Doista!

— A či máme právo za naše peniaze tam kupovať, kde chceme?

— Pravdaže máme!

— No teda vtedy nemôže sa nikto hnevaf. Veď týmto podobný spolok majú už dávno ku pr. železniční úradníci, baňskí úradníci a síce pod štátnym dozorstvom. Teda práve len uhorskí roľníci by nemali slobodu pomáhať sami sebe cestou počestnej svornosti, spolčovania?

— No ešte to by bolo pekne v slobodnej krajine!

— Založíme spolok! — vykriekli teraz naraz.

— Áno, ale ku koncu — tejto mojej prvej reči — musím ešte podotknúť, že sa my nielen preto musíme spojiť, lebo budeme z toho výhodu mať. My sa musíme neomylné spojiť, lebo nenie len to chyba, že je živobytie nesmierne drahé... ale v budúcej svojej reči rozbijem — aj druhý orech.

Pri tejto druhej príležitosti shromaždilo sa ešte viac v čítacom gazdovskom kruhu, že pán notár, — keď prišiel — sotva bol vstave dnuka vstúpil.

No ale čímškôr si sadnul a začal.

— Vráťme sa k veci, — riekol, — lebo škoda času!

Nastalo zas hrobové ticho; a starý notárius takto započal: — Minule ste nahliadli, že spoločne, spojené by sme veru viac dosiahli, že by sme z prvej ruky, alebo jako sme riekli, z prvého prameňa mohli dostať naše potrebnosti. A to by bolo výhodné, lebo by sme dostali tovar lacnejšie a tak by sme mohli usporiť pár korún. Mohli by na toto povedať jedon-dvaja majetní gazdovia, už totiž takí, ktorí to nepotrebujú, aby si šanoval.

— Takého gazdu niet — vpadne do reči Gašpar Špešný.

— Dajme tomu, že by bol. Ešte aj vtedy to poviem, že na spolčovanie alebo na potravné spolky sami sklepníci, kramári popudzujú, nútia gazdov. Chcete vedieť prečo?

— Myslíme!

— Lebo najviac sklepníkov — hrozne zlý tovar predáva. Aj to sa mnoho krát stane, jako nepočetné pády ukazujú, že sklepník pomieša do tovaru iné cudzie látky, aby mohol dobre «žať». Dnes je to už zjavné ku pr., že kávu a korenie pravdivému podobné vo farbe a veľkosti z cesta

zhotovujú. Kupujúci to ani nezbadá, že je sfalšované! Takýto tovar aj chuť má inú, a snadno môžeme od toho aj ochoreť. Potom môžeme platiť doktora a apatičku!

— Nuž a vitriolové pálené!?

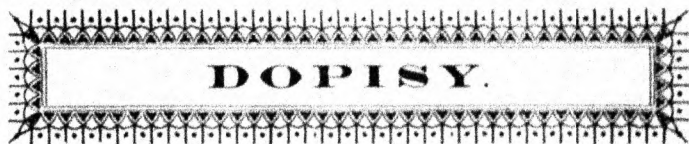
— Aj na to sa vrátíme — poznamenal pán notár. — Ale poviem vám dotiaľ inú kadenciu. Koľko ráz môžete slyšať, že vo väčších mestách ten alebo onen väčší kupec buchnul. Mohli ste aj na svoje vlastné oči vidieť, že jedno-jedno takéto väčšie kupectvo je štvrť, pol, alebo snád celý rok zatvorené; pokiaľ totiž dojde vec k licitácii. Tam leží tovar v potuchlom, v neluftovanom sklepe; potom keď príde licitácia, dostavia sa dedinskí kramári, ktorí tým cieľom tak chodia po mestách, jako pútnici. Mestskí nelicitujú, lebo tí vedia, t. j. mešťanstvo, že potkanmi, myšiami pochodený tovar kúpia. Teda zakúpia tenže za bagatel dedinskí sklepníci, roznesú po svojich obciach a predávajú, jako čo by ho boli z najprvej fabriky zadovážili. Teda neraz musíme kúpiť za naše mozolné groše takéto tovar!

— Tak je to veru, jako pán notár hovorí!

— Ale spoluobčania moji neni to len tak. Ešte je aj inak!

— Počúvame s ochotnosťou!

(Dokončenie nasleduje.)

Sielnica, dňa 12. augusta.

Slavná Redakcia!

Keď po hodne uplynutom čase chytám pero do ruky, aby som podal nejakú zprávu o poľných prácach, prosím slavnú redakciu o laskavé uverejnenie týchto pár riadkov.

Keď hospodár vyjde z jari na roľu aj zaseje do matky zeme to zrno, nevie, aká odplata bude za jeho namáhavú prácu. Pritom všetkom, spoliehajúc sa na otca nebeského, prechováva v sebe tú nádej, že práca jeho daromná nebude. Tak teraz môžeme vzdať chválu Všemohúcemu, lebo nakoľko sa ukazuje, práca naša daromná nebola.

Už i my sme pri prajnom počasi žatvu započali, ktorá je teraz v práde. Žitá a pšenice sú už skoro sožaté, lenže pre daždivé počasie nemôžeme ich domov dopratať, a tak mokrú v krížoch na roľach. Keby nám Otec nebeský poprial chvíľe, nuž by sme ich v dobrom stave domov dostali; lenže ak to dlhšie potrvá, zbožie porastie a tak nejedon hospodár bude mať citlivú škodu.

Jačmene a ovsy teraz dochodia, tým pravda nezoškodí trochu dážda, miestami sú aj poľahnuté, lebo v júli ponovavšie dážde a niekde i ľadovec ich k zemi pritlačil.

Zemiaky a kapusty teraz dost dobre stoja, naprávajú sa a sľubujú dost dobrú úrodu.

Zeleného krmu, ako: dateliny, ľadníku a sena bolo dost hodne, ktorý sa o mnoho lepšie vydaril ako lanského roku, lebo aj počasie mu poslúžilo.

Ovocia by bolo bývalo hodne, ale počas kvitnutia panovavšie mrazy kvet spálily. Pritom všetkom ale na niektorých stromoch vidieť dost obstojnú úrodu. Len aby Otec nebeský poprial chvíľe a tepla, aby to mohlo dozrieť.

Nového máme tu, že tunajšia ev. cirkev svoj vyše 110 rokov starý kostol teraz obnovuje, lenže s tým obnovením sú mnohí cirkevníci nie spokojní. Nuž ale tak je to, že pri takých veciach sa ani každému vyboveť nemôže.

Uchovaj nás Pane Bože od všetkého zlého.

S úctou

Roľník.

Z Bukovej od Rovného.

Veľactený Pán Redaktor!

Už som temer aj zabudol do nášho časopisu dopisovať, lebo mám mnoho iných starostí a práce, pokiaľ som ale v predošlom čísle Kresťana čítal dopis z nášho Rovného, tak sa zas len chytám pera. Jakýsi Jozef Rufian, doista statočný človek, lebo poznať vtáka po perí a človeka po reči — nadáva, špiní a prezýva, — jako to u nás robievajú po cestách deti niektorých nevídených rodičov — do krivonosov, a práve tým, čo účasť brali na tej v dopise spomenutej sv. púti sa nadávať a prezívať nesvedčí. — Viem, že pán kaplán rovňanský to nekáže, aby jeho veriaci iných osočovali, pokiaľ ho dobre poznám. — Ten spomenutý Rufian musí byť človek nepriam dobrého charakteru, ináč by necigánil, lebo som sa presvedčil, že čo o pánu Bieštarovi píše, že je to nepravda. — On síce je poriadny sklepník, ale práve tak málo dáva múky za darmo, jako bárs ktorý žid, aj by Rufianovi ťažko padlo, keby musel dokázať, ktorí dvaja krivonosí prišli pána Bieštara vyzvať, aby žaloval tú chudobnú babu na tých 35 zl., ktorej udajne pán Bieštar 6 kilogrammov múky za darmo dal. Teda jak není Rufian cigán a oplán, nech sa usiluje to čo do Kresťana píše, aj dokázať, lebo statočným ľuďom na cti ubližovať a sprostých ľudí huckať môže pod cudzím menom bárs kto.

Jedon, čo cigánstvo nenávidí.

Záskalie, trenčianska stolica.

Slavná Redakcia!

Ja sa na vysokú vládu hnevám zato, že nám hory sošátňali. Teraz nás nútia, aby sme bukové drevo vyrubovali a zakazujú nám z hory list nosiť a nerozumejú a či nechcú rozumieť, že suchý list aj tak žiadnej stálosti nemá vo vrákovatej a skalnatej hore. Hovoria nám, že nám tam nasadia biele bôry, ktoré majú za 45 rokov vyriať natoľko, že nám už teraz sľubujú zbohatnutie a

zatiaľ môžeme chodiť žobrať, lebo u nás medzi vrchami, kde sa málo slamy rodí a každý rok treba hnojiť naše role, ničenie bučiny a zákaz nosenie listu toľko znamená, ako keby sa zakázalo užívanie soli v jedlách.

Ďalej na silu nám dávajú hájnych z druhej-tretej dediny a keď je väčšia škoda v hore, obec ťahajú na zodpovednosť. Konečne aj to je veľká chyba, že keď dakomu do tých stromkov lichva zabľúdi, nech si chystá 5—6 zlatých od jedného kusa lichvy. Aj to je veľká krivda, z tej vody, ktorá po celom našom chotáre tečie, pstruha chytíť koštuje aj 20 zlatých, zato nám ale voda naše role kazí.

A teraz voľačo o rajeckom liberálnom shromaždení. V Považskej Bystrici som čítal plakát, ktorý oznamoval, že v Rajci bude 5-ho augusta shromaždenie. Predsavzal som si tedy, že „pôjdem aj ja ta pozrieť. Prijdúc do Žiliny, videl som tu celé zástupy ľudu chystajúceho sa na shromaždenie. Niektorých som oslovil, spytujúc sa ich, že na ktorú stranu hlasovali pri predošlých voľbách. „Nuž na ľudovú“ — znela odpoveď. „A prečo tedy idete na liberálne shromaždenie?“ spytujem sa ďalej. „Lebo chceme počuť aj tých rečníč,“ znela odpoveď — „aby sme tak tým lepšie mohli súdiť, kto má pravdu.“ V Rajci bolo skutočne vyše 3000 ľudu shromaždené. Páni rečníci rečnili od srdca k srdcu, škoda ale, že užívali mnoho takých výrazov, ktoré ľud neporozumel.

Ja som toho náhľadu, že takéto, krátky čas trvajúce shromaždenia nemajú veľkého osuhu; ľud sa rád poučuje a preto by o moc lepšie bolo, keby títo páni chodili z dediny na dedinu a tam poučovali ľud. Vtedy by ľudová strana nemohla stvárať také veci, jaké stvárata v Rajci. Medzi ľuďom bol jedon kňaz, ktorý ustavične pobádal ľud k lomozu a neporiadku, tak že naši rečníci museli viackrát prestať hovoriť.

Po skončení shromaždenia išiel som pozrieť tú háveď, ktorá toľký lomoz robila a hľa videl som tam ženy, deti, učňov, paholkov atď., medzi nimi stál jedon šedivý muž. Na prvý pohľad som sa nazdal, že je to žid, lebo bol zarastený ako medveď asíce na bielo; tento pán vydával svojmu stádu rozkazy, načo ho schytili a do výšky vyzdvihli, volajúc: éljen Zmeskál! Teraz som teprv zvedel, že to nie žid, ale vyslanec a statkár Zmeskál. Ledvaj odznelo: éljen Zmeskál, zvolal som: dlu s tým starým pokašiteľom. Ja som bol síce sám medzi toľkými prvržencí Zmeskála, ale predsa som ich priviedol do takého zmätku, že nevedeli čo robiť a chytró ho pustili. Toto len preto spomínam, aby et. čitatelia videli, jakých ľuďí mal Zmeskál okolo seba. Čudujem sa pánu statkárovi a vyslancovi, že sa nehanbil na tom mieste stáť čo pokašiteľ medzi ženami a paholkami, kde pred 3-ma týždňami stál čo hrdina. Veru to není ani najmieň pekne, že sa pán Zmeskál podujal na takú škaredú úlohu, že totižto pomocou paholkov chce prekaziť, aby shromaždený ľud nemohol počuť objasnenie tých cigánství, ktorými ľudári šalbiaria ľud.

S úctou

Stará firma.

Malé Bierovce, dňa 10 ho augusta.

Blahorodý Pán Redaktor!

Sotva rok minul, čo jeho veličenstvo nás pán kráľ vymenoval nášho dekana za titulárneho kanonika. Pán dekan však ohľadom na zdravotné pomery, zriekol sa najprv dekanstva, lebo povinnostiam svojim zadost urobiť nebol už vstave. Tým sa ale jeho zdravie nepolepšilo, na vidom očí ehradnul, až konečne 7-ho tohoto mesiaca o 1/2 9-tej hodine rano bol neuprositeľnou smrťou z kola nášho vyrvaný vzdor všetkej lekárskej pomoci.

Včera odprevadili sme zvečnelého do matky zeme pri hojnom účasťstve nielen z celej našej fary, lež i z okolitých dedín, — taktiež aj z mesta Trenčína. Prítomný bol aj pán slúžny Anton Svrtner, Július Szalavszky, bývalý fíšpán a iní poprednejší mužovia z Trenčína. Nebožtík nebol z vysokého rodu, bol ale zvláštnymi darmi ducha nadaný, skvel sa v kruhu cirkvi našej, čoho dôkazom je aj to, že veľmi málo očí bolo suchých na jeho pohrabe, každý žiaľom dojatý slzil, lebo nebohý nebol ešte ani tak starý. 62 rokov mal a ešte mohol dlho žiť medzi nami. Že sme odumretím jeho utratili mocný stĺp v našej fare, to mi není treba ani opisovať.

Teraz ale je otázka, kto bude jeho následníkom. Tunajšieho kaplána by sme si veru priali, prajeme si ho preto, lebo vieme, že je v každom odbore jeho povolania veľmi skúsený muž.

Keď tieto riadky pišem, nezapomeniem aj to ct. čitateľom oznámiť, že jaký pekný pokrok náboženskej snášanlivosti vidieť u nás. Keď náš nebohý kanonik Ján Lovaszter zomrel, tunajšia evanjelická cirkev, uznajúc jeho zásluby, dala každý deň dva krát zvoniť, začo jej srdečnú vďaku v mene ostatných našich cirkevníkov verejne vyslovujem!

Pán Boh s nami

Gustav B. Pravdomil.

BESEDNICA.

Poblúdený surovec.

V ošarpanom domka ležiacom na západnom úpätí Gellértovho vrchu, v jednej špinavej izbe býval Rudolf Berger so svojou manželkou a štyrmi drobnými dietkami. On sám len zriedka prichádzaval domov, ešte ani v sobotu večer nie vždycky. A v sobotu večer prestávala práca v dielni, kde bol, dľa vedomia svojej manželky zamestnaný v pracovné dni, ba niekdy i vo sviatok.

Tak jej aspoň hovorieval Berger. Ale keby úbohá, bledá žena bola mohla na seba ponechať svoje choré dietky a ísť sa podívať za svojim mužom: ešte viac by sa bola zarmútila. Lebo jej manžel dosť vesele žil i vstred týždni, v nedeľu a vo sviatok ale chodil po okolitých dedinách. Tam zasadol si do krčmy, shromaždil okolo seba ľahkoverných ľudí a búril ich proti zámožnejšej

triede hlásajúc im pravdu a právo, to totižto, čo on a jeho kamaráti pravdou a právom menovali.

Lebo Berger patril medzi tých šalbiarov ľudu, ktorí sa nehanbia lubať každú hlúposť, len preto, aby mohli v mŕtnom loviť pre seba; ktorí nájadajú poriadok a pravdu a tisícim ľuďom prekrúčia hlavu, len aby im mohli siahnúť do vrecka.

Na všetky strany ponosujú sa na nespravodlnosť zamestnávateľov a oni sami nohami šliapu pravdu a právo. Často napadnú aj zákon, ale ten ich bezohľadne zastihne trestom. Lebo zákon je najmocnejší, len Boh stojí nad ním, ktorý tresce každý hriech.

Toto si hovorí teraz aj Rudolf Berger, ktorý stene od bôľov v nemocnici.

Lebo s dolámanými ramenami dostal sa do špitála. Pravú ruku museli mu odrezat, aby mu zachránili život. Potom keď vyjde z nemocnice, môže ísť zobrat. Prišiel o tú pravú ruku, ktorou pred dvomi týždni tak nemilosrdne zbil svoju manželku a svojich štvoro detí.

A prečo? Preto, lebo ho upamätávaly na pravdu a právo; na to, že ony majú právo pýtať od neho chlieb a odev a na tú pravdu, že manželovou povinnosťou je starať sa o ženu a deti.

Bolo odporné decembrové počasie. Okná bytu Bergerovho — kde neboly papierom zalepené — pokrýval hrubý srieň. Úbohá jeho žena sama sa triasla od zimy a sotva vedela držať ihlu v ruke, aby plácala otrhané šaty svojich detí.

Deti sedely tam na posteli sekajúc zubami od veľkej zimy. (Druhá posteľ bola otcova a tú nesmela ani postlať, len vtedy, keď Berger doma spal.)

— Zima mi je! Hladná som! Dajte mi kúsok chleba! Aspoň vezmi ma na lono, pokým za zohrejem!

— ozývaly sa deeká plačlivým hlasom jedno za druhým.
— Len budzte ticho, deti moje — kojila ich matka
— dnes je sobota, už sa zvečerilo, hneď príde otec, donesie vám chleba, mäsa, donesie i peniaze, kúpime dreva, dobre zakúrime a potom kúpime teplé pokrovce na posteľe a nebudete viac zimu mrieť.

— Aj inokedy ste to povedali, mamička — vetil najstarší chlapec trpkým hlasom — ale otec ani neprišiel domov a jak prišiel, hneval sa. Prečo sa vtedy hneval?

— Ja som bola zlá — odpovedala žena so zaslzenými očima — preto sa hneval a povedal, že neviem zachodiť s peniazmi, že mnoho trovím.

— Veď na seba netrovíš nič — odpovedal zadivený chlapec — i teraz máš len jedny šaty, i tie sú staré, z ostatných si nám porobila šaty

Bergerovej vyhrkly slzy z očí.

Práve vtedy vkročil dnu Berger a surove okrikol svoju manželku:

— A ty čo zase smrkáš? Veď vieš, že plač nemôžem vystáť!

— Nuž prečo ma nútiš k plaču, keď fa tak mrzi? — riekla žena smutne. — Ale nie, nie. Hľaď, už som spokojná. Bola to len slabosť. Ustala som trochu, som vysilená. Dva dai som nejedia, a deti ani tak nemaly

čo jest — šiat nemajú, preto musela som sa ponáhľať so šitím, aby som im mohla kúpiť aspoň kúsok chleba.

— Otecko, zima mi je, hladný som — ozval sa najmladší chlapček.

— Aj ja, Aj ja! — šoptaly bojzlive ostatné deti.

— Mlčte! — okríkol ich otec — kto by stačil toľkýmto ľaganom.

— Veď neprosia iné, len každodenný chlebič. Daj nám aspoň štvrtú časťku z tvojho zárobku a deti nebudú mať príčiny k ponose. Ale hľaď, už večera nemali sme s čím zakúriť o tu je taká veľká zima.

— Dost! — osopil sa na ňu Berger.

— Nie, nie, nebudem mlčať, už pre tieto nešťastné deti nie. O mňa sa nestaraj, len ich zachráň od hladu a zimy. Daj im na chlieb a na šaty. Veď hovoria, že máš dobré zárobky. Kde podievaš teda peniaze?

— Ty chceš, aby ti skladal účty! — zkríkol nazlostný Berger.

— Ako matka tvojich detí mám právo spýtať sa ťa, lebo si povinný ich živiť — odpovedala oželená žena — a buď i doma spravodlivým, keď v krémách tak veľmi vychvaľuješ spravodlivosť!

— Čo, ty chceš spravodlivosť? Ty chceš pravdu?!

— reval nazlostný Berger. — Tu máš právo!

A s tým uderil ženu po tvári tak, že zamdletá klesla k zemi.

Zpomedi detí dvaja najstarší chlapeci s krikom soskočili s postele a sklonili sa k matke. (Dve mladšie deti v strachu ućupily sa v posteli.

— Jaj, jaj, zlý otec! — volali chlapeci. — Prečo ste ubili matku? Prečo ste ju zabili?

— Čo? Ešte i vy? Tu máte! — a obidvóm chlapcom vytal také zauchá, že jeden padol v ľavo, druhý v pravo.

A Berger nestarajúc sa ďalej o svoju famíliu, vzal klobúk a odišiel do obvyklej krémy, kde do rana býriac premrhal svoj zárobok.

Na druhý deň zase bolo shromaždenie na dvore krémy. Tu Berger stojac na stole zase plným hrdlom kričal zavedeným ľuďom:

„Niet pravdy na svete. Jeden človek len trpí a pracuje a druhý si vesele žije, bez starosti, kdežto každý má rovnaké právo k dobrému životu. Úbohí robotníci celý týždeň pracujú ako hovädá a ich ženy a deti predsa hladujú a bývajú v zaplesnených izbách — —“

— Lebo ich mužovia premrhajú v krémách svoj zárobok — ľudu hlásajú pravdu a právo a doma zbijú ženu a deti, keď pýtajú kúsok chleba — ozval sa jeden ženský hlas blízko stola.

Každý ťa pohládol. Stála tam jedna bledá žena so štyrmi vyhladovelými, otrhanými deťmi.

Bergerovi zaseklo slovo v hrdle, lebo videl, že je to jeho manželka s deťmi a v strachu, že by mohla povedať ako nakladá s ňou, ustapoval so stola, až padnul tak, že si na blízkej stoličke zlomil ruku a vykriknuc od bólu ztratil povedomie.

Bergerová a deti bežali k nemu a vrhnúc sa neho tak ho oplakávali, ešte i po ceste keď ho viezli do špitála.

Tak sa dostal Berger do nemocnice. Tak potrestal Boh poblúdeného surovca, ktorý inak hovoril a inak robil. Ej, ale je mnoho takéhto ľuďi na svete.

Úvahy o žene.

— Sdeľuje *Kladivo* —

Žena je a aj musí zostať posilnením rodinného života.

Žena je srdcom spoločnosti.

Žena nech zostane zastupiteľom srdca a citov: nezamestnávajme ju takým dačím, pri čom by tieto musela udusiť.

Žena môže byť len dotiaľ blažená, pokiaľ uznáva nad sebou základnú podstatu, vodiaceho ducha; pokiaľ má koho ctíť a nasledovať.

Jediným povolaním ženy je: milovať. Teda ona nemôže pochybiť v povolaní; lebo nenie taká sirota, ktorá by si uoznala naleznuť milého.

Povolaním ženskej je, aby sa jej dobré skutky nielen v účinkoch prejavovali, ale pôsobiac na trpiaceho — skrze slová a príklady — jemu aj mravnú pomoc poskytla. Ktorá je toto vstave ućiniť, viac lepšieho činiť, jako tá, ktorá síce otvorí svoj vaček, ale srdce svoje zatvára pred núdzným.

Žena vtedy pomáha vlasti, keď, jestli má synov, týchto v prvom rade čo dobrých vlastencov vychová.

Sústava nervov — čuvov — u ženy je citlivejšia, môže sa snadnejšie zatriasť nežli u mužského.

Láska je v rukách ženy složená.

Nežná ruka ženy sadí kvety čo poľahčenie.

Ruku ženy vodi moc lásky: všemohúcnosť.

Oproti ruke ženskej chovajte sa so svätouctou: lebo ona vás kolísala.

Najkrajší zástoj, najdôkladnejšie povolanie, najvznešenejšia úloha ženy je: vychovávanie dietok.

Ruka panny dáva blaho, ruka manželky pomoc, ruka matky udeľuje ale požehnanie.

Najkrajšou povinnosťou ženy je: láska; najkrajším právom: odpustenie.

Žena nech nebojuje mužskou zbraňou ani v zápase o jestvovanie.

Práve tak jako roľník vymanený z poddanstva aj napotom zostane roľníkom; žena tak a ešte skorej zostane ženou.

Základná vzdelanosť ženskej, je istinou rodiny.

Nech zostane žena nežnocitná, ženská, oblažiteľom rodiny; ale nech zná v čas potreby — ale len vtedy — byť aj pevnej vôle a chlieb vyhľadávať.

Duša ženskej v rozhodných, veľkých okamženiach a vo vznášaní múk je v najviac pádoch o veľa silnejšia, tuhšia, nežli duša mužského.

Nech je bez podpory pozostavšia žena k tomu schopná, aby svoje práva zastávala; nech je silná, pevného rázu; ale za žiadnu cenu nech sa nesnaží po tom, žeby sa stala vo zvykoch, v zábavách mužskou.

Povolanie opravdovej ženy je: milovať, trpeť a odpustiť zapomenúť.

Žena nech je nábožná, vlastimilná, základne vzdelaná, nežná, domáca, jednoduchá a usilovná.

Žena bez náboženstva je taká, jako: kvetina bez vône.

Pekná žena oblaží muža; ale taká, ktorá aj ľúbi a aj pracuje, činí ho ešte blaženejším.

Bohatú ženu je snadno vydržať, peknú milovať a múdru riadiť.

Lepšie je vziať si za manželku dcéru chudobného, nežli slúžku boháčovu.

Pekná žena je pekná, cnostná ale je ešte krajšia.

Žena je najlepším pravotárom: nikdy nehovorí presvedčujúcejšie, jako keď nemá pravdu.

Vzdelanosť ženská má ten jeden smer, ktorý jej náboženstvo vykáže. Ostatné smery sa všetky dľa potreby a prírodných základov v tomto sossústredňujú.

Aj v pustý zimný čas zelenajúci sa a daromi preplnený vianočný stromok je odznakom ženskej, ktorá aj v čas nebezpečenstva so zriekajúcou sa svojou láskou blahom zaplaví rodinu svoju.

Jednu ženu popýtať a obdivovať — sú dve podstatné veci.

Žena miluje manžela svojho nie ohnive, ale s počestným úmyslom, ktorý je práve tak nežný, hlboký v dobrých hodinách, jako aj v nereštach.

Žena tomu, ktorý ju k oltáru nasleduje, oddá celé srdce.

Keď je žena oklamaná, náramne trpí; ale stane sa múdrou a mlčanlivou v svojich boľastach

Žena sa nado všetko bojí pohoršenia; na to sa vynasnažuje, aby pripútala nazpät neverného, čo sa jej aj skoro vždy podarí, a zná odpustiť.

Jestli je žena istá v svojom manželovi, podivuhodná je blažená jej dôvera.

Žena vo všeobecnosti nenie bigotná, lež vládne náboženstvom a po kresťansky vychováva dietky svoje, znajúc, že z toho zostane vždy v nich dačo dobroty oproti druhým a dačo zrieknutia sa v čas nešťastia.

Žena je len vtedy ženou, keď je neodetá, a vtedy na veky nepremeniteľná. Na veky zostane tou, jakou bola v raji.

V žene, ktorá žije vo zvyknutých okolnostach, vyvinie sa cit zodpovednosti.

Žena má istú citlivosť, tajný cit, ktoré ju činia spôsobnejšou na duševné pôžitky, k pocíteniu pôžitku toho, čo je pekné.

Žena bola vždy silná a zostane vždy silnou: následkom svojej krásy.

Žena je najvyššia odmena práce ľudskej.

Slávnosti v Ostrihome.

Slávnostným, okázalým, uhorskej katolíckej cirkve dôstojným spôsobom oslávené bolo 900-ročné jubiléum založenia katolíckej cirkve v starom meste Ostrihome, v tom meste, kde v deň Na nebevzatia Panny Maria roku 1000 prvý kráľ uhorský Štefan dal sa pokrstiť a potom korunou pápeža Sylvestra pokorunovať. Slávnosti súčasťnily sa všetky kruhy a všetko sa tešilo, že politické protivy zamĺky a že slávnosť svätená jednotnou myslou podarila sa okázale, podarila sa tak, jako sa to všeobecne želalo.

Slávnosti ostrihomské započaly sa už v utorok dňa 14. t. m. Vtedy totiž došli hostia ku slávnostiam. Na slávnosť prišiel ministerský predseda Széll a ministri Wlassics, Darányi, Plósz, Lukács, štátny sekretár Gromon, všetci katolícki biskupi krom arcibiskupov varadského Schlaucha a jágerského Samassu, poprední cirkevní hodnostári, deputácie kapitúl, cirkví, ústavov a spolkov, tak že na slávnosti prišlo asi 20.000 osôb.

Mesto bolo utešene ozdobené národnými, primaskými a pápežskými zástavami.

Na pekne ozdobenú stanicu v Náne popoludní prišiel zástupca kráľov arciknieža Fridrich, ktorého prvý uvítal v čele vlády ministerský predseda Széll a potom podžupan ostrihomskej stolice Andrassy, za čo sa arciknieža poďakoval. Po prehliadnutí rozostaveného vojska zo stanice cez pekne ozdobený most dunajský zaviezol sa arciknieža sprevádzaný hodnostármi do primasovej paloty, kde primas Vaszary uvítal svojho vysokého hosta v prítomnosti biskupov a hodnostárov kapitule.

Slávnosti započaly sa slávnostnými popoludňajšími bohoslužbami v basilike, ktoré odbavoval kaločský arcibiskup Császka. Za tým bola posviacka novej sochy sv. Trojice pred mestským domom, ktorú odbavoval baňskobystrický biskup Rimély. K posviacke sochy prišiel i arciknieža Fridrich s ministrami a hodnostármi.

Po tejto slávnosti prijímal arciknieža deputácie. Duputáciu kleru viedol primas Vaszary, deputáciu stolice viceispán Andrassy a deputáciu mesta Ostrihomu mešťanosta Wimmer. Na pozdravy arciknieža blahosklonné ďakoval.

O 6. hod. dával primas slávnostný obed na počtu arcikniežata. Obedu súčasťnili sa členovia vlády, biskupi a iní cirkevní a svetskí hodnostári.

Večer bolo mesto pekne osvetlené. Na basilike bol pekný kríž osvietený veľkým počtom lamp. Na blízkom vršku, kde je kalvária, vojenská hudba vyhrávala cirkevné piesne.

Na druhý deň rano už a 5. hod. výstrely z mažiarov oznamovaly veľký sviatok: slávnosťnú bohoslužbu na pamiatku 900ročného založenia katolíckej cirkve v Uhorsku.

O 7. hod. začal sa pochod ku ostrihomskej basilike. Na predku jazdil v skvelej uhorskej gále jeden mestský úradník so zástavou mesta Ostrihomu, za ním kráčala vojenská hudba, za touto žiactvo stredných škôl pod

krížom a zástavou, potom nasledovali vrecnosti a spolky a za nimi ostrihomskí banici so svojim budobným sborom. Tento prvý pochod zaklúčili zastupitelia mesta a stolice, všetci odení v uhorskej gále, podobne i 8 členová deputácia mládeže budapešťianskej university so zástavou. Pochod rozostavil sa vo dva rady pred basilikou, ktorú so všetkých strán obkľúčilo obrovské obecenstvo.

O pol 9. hod. hlahol zvonov oznamoval príchod primasa. Napredku jazdili primasov busár v bielej kučme na bielom koni. Za ním nasledovala ekvipáža ostrihomského podžupana Andrásyho, za ktorým kráčal policajný kapitán Niedermann. Za kapitánom jazdilo šesť primasových zbrojnošov na rovnakých paripách. Zbrojnoši mali červené nobavice a dolman so zlatými šnórami, nad ktorým voľno splyval im s pleca dlhý kacagán z leopardovej koži; na blave mali veľké kučmy s orlovým perom, zpod kučmy z obúch strán vysely im dlhé vrkoče popreletané perlami. Za zbrojnošmi na bielom koni jazdil v úplnom ornáte kanonik Franc Komlóssy nesúc primasov kríž. Za jazdiacim kanonikom viezol sa na svojom skvelom hintove knieža-primas kardinál Vaszary v kardinálskom ornáte s kanonikom Waltherom. Hintov tiablo šesť čiernych parip. Popri hintove kráčalo šesť malých šuhajov v žltých topánkach a v červenom odevu, na prsach i chrbte mali barvisty erb primasov. Dvaja z nich mali čiernu, dvaja červenú a dvaja plavú ako lan parochňu; každý držal v ruke paličku so strieborným krížom na konci. Za ekvipážou primasoven nasledoval hintov ministerského predsedu Kolomana Szélla a kočie ostatných ministrov a hodnostárov. Keď slávnostný pochod došiel ku basilike, knieža-primas a hodnostári vstúpili do chrámu a zaujali svoje miesta.

Pred sanktuariom stáli v paráde oblečení vojaci v rade deliac vnútro chrámu na dve časti. Za vojakmi v laviciach sedeli dámy; ostatné miesta zaplnili mužskí. Pozdĺž lode stálo kňazstvo diecesy v úplnom ornáte. V sanktuariu, po stranách od hlavného oltára je 6—6 lavíc kanonických, ktoré zaujali svetskí hodnostári. Tam sedel ministerský predseda Széll s členami vlády, predseda snemovne vyslancov Perczel, gr. ostrihomský hl. župan Kruplanicz. Oproti nim na pravej strane sanktuariuma sedel: gróf Július Szapáry, gróf Ferdinand Zichy a popri nich sedeli kanonici ostrihomskí a mnoho krajinských vyslancov, ako Frey, Ruffy, Hulényi, Major, Neiszidler, Molnár, ďalej blavní župani Vilhelm Thuróczy, Kazy, Elemér Pálffy a Zoltán Török. Hlavné mesto zastupoval hl. mešťanosta Jozef Márkus, budapešťiansku universitu rektor Thewrewk. Pred lavicami na kreslách sedeli na slávnosť došli všetci biskupi a iní cirkevní hodnostári. Veľkú pozornosť vzbudili kanonici ostrihomskej diecesy, ktorí dostavili sa ešte v skvelšom ornáte než biskupi. Ostrihomskí kanonici majú totiž tú výsadu, že môžu nosiť hermelínový plášť a major cappa. Medzi nimi najstarší bol 86ročný kanonik Šujanský. Na tej strane hlavného oltára, kde sa epištola číta, bol trón knieža-primasa a oproti nemu, na strane evanjeliuma zas trón pre zastupiteľa jeho veličenstva kráľa. Onedlho na to prišiel na

koči arciknieža Fridrich ako zástupca kráľa. Knieža-primas so svojim sprievodom pospiechal arcikniežatu v ústrety a prijal ho pod kupolou basiliky a tu požehnal a potom odprevadil na prihotovený trón.

Hneď potom započala sa slávnostná veľká omša. Omšu slúžil knieža-primas za assistencie biskupa gr. Csákyho vacovského a Hettyeyho pätikostolského biskupa a mnohých kňazov. Počas omše spevokol za hudby cirkevného hudobného sboru a vojenskej hudby spieval utešené staré cirkevné piesne. Po omši knieža-primas požehnal zástup, za tým bolo „Te Deum“, vzdávanie vďaky za 900ročnú slávnosť; počas tejto časti bohoslužieb zastupiteľ kráľa a celé obecenstvo stálo a na všetkých vežiach ostrihomských vyzváňali. Na to baňsko-bystrický biskup Rimély povedal utešenú kázeň. Vzletnými slovami líčil významnosť dnešnej slávnosti, tú nekonečnú milosť, ktorú Hospodin preukazuje oproti vlasti našej a oproti katolíckej cirkve uhorskej. Kázeň skončil s prosbou na Bohorodičku, Patrónku uhorskú, aby orodovala za národ, aby Všemohúci požehnal vlasť a kráľa. Po kázni chór spieval kráľovskú hymnu a s tým sa bohoslužby skončili.

Knieža-primas, jako i arciknieža Fridrich práve s takou pompou vrátili sa do primasovej paloty s akou boli prišli.

Arciknieža Fridrich o 1/2 12. hod. odcestoval, ale prv 1200 korún daroval ostrihomskej chudobe.

Mesto Ostrihom odbývalo slávnostné valné shromaždenie, na ktorom mešťanosta Imrich Wimmer povedal slávnostnú reč o 900ročnom jubileu.

O 2. hod. popoludní knieža-primas dával skvelý obed, počas ktorého povedal toast, v ktorom vyzdvihol že *ačkoľvek sa pomery zmenily, ačkoľvek delí nás náboženstvo, svätá koruna spája nás všetkých dovedna. So svätou korunou, ktorá u nás neznamena bezhraničnú moc, splynul pojem vlasti. Členom svätej koruny uhorskej je každý občan, nech je on akéhokoľvek vierovyznania, nech on mluvi bársakým jazykom, len nech bije srdce jeho za uhorskú vlasť. Na hodného zástupcu veľkodušného dárcu sv. koruny, na pápeža Leva XIII. a na vznešeného nositeľa tejto koruny, na nášho drahého kráľa zdvžham tento pohár. Nech žijú dlho blažene!*

Toast prijatý bol s veľkým oduševnením. Na to vstal Koloman Széll, ministerpredseda a dal výraz svojej radosti, že veľavýznamný sviatok tak pekne, tak dôstojne sa zaslúžil. Je to zásluhou prvého arcipastiera a praláta Uhorska, knieža-primasa, ktorému pripíja na zdravie. Ešte arcibiskup Császka pozdravil kardinála Vaszaryho a o pol hodinu pozdejšie skvelá spoločnosť rozišla sa a hostia odcestovali.

Jubileum slávnostne zasvätili i v Prešporke, Nitre, Trenčíne, v Košiciach, Prešove, Segedíne, Arade, vo Veľkom Várade, v Stolnom Belehrade, tak že skutočne možno povedať, že 900ročnú pamiatku korunácie Štefana kráľa a založenia katolíckej cirkve v Uhorsku zasvätili v celej krajine.

CHÝRNÍK.

Biskup Steiner zomrel. Stolnobelehradský r. kat. biskup, dr Filip Steiner po päť dňovej chorobe dňa 11. augusta umrel v Teési v 61. roku života svojho. Uhorská katolícka cirkev v zosnulom biskupovi utratila horlivého arcipastiera, za ktorým úprimne žiali osirelá diecéza stolnobelehradská. Dr Filip Steiner, trinásť v rade stolnobelehradských biskupov narodil sa 28. apríla roku 1839. vo Fehéregyházy (šopronská stol.) zo starej pôvodne talianskej rodiny. Keď skončil gymnásium Ján Simor vtedajší biskup v Rábe prijal ho za klerika. Pozdnejší knieža-primas Uhorska už vtedy poznal vlohy mladého Steinera a keď tento s výtečným výsledkom skončil štúdiá na seminárii rábskom, poslal ho do viedenského Pázmáneuma. Složiac tu zkúšky 25 júla 1863. vysvätil ho Ján Simor za kňaza, načo bol vyslaný za kaplána do Mosonyu. Medzitým zadovážil si doktorát teologie a roku 1867. stal sa profesorom na rábskom semináriume. Roku 1868. vymenovaný bol za cis. a kráľ. dvorného kaplána a za študijného dozorcú vo viedenskom Augustiáne, r. 1873. povýšený bol za prísediaceho svätej stolice v Rábe, r. 1882. stal sa kanonikom a správcom seminária vo Veľkom Várade. Roku 1886. zvolený bol za podpredsedu sv. štefanského spolku do Budapešti. Steiner za dlhé roky bol dvorným kňazom u rodiny arcikniežata Jozefa. Roku 1890. v januári vymenovaný bol za biskupa do Stolného Belehradu. Jako taký bol prívržencom ľudovej strany, ktorú snažne podporoval mravne i hmotne a aj teraz chce sriadiť osobité jubilejné slávnosti v Stol. Belehrade, ktoré však následkom jeho smrti vystaly. Náhla smrť jeho vzbudila úprimnú sústrasť. Zosnulého biskupa pochovali v Stolnom Belehrade dňa 14. t. m. za veľkej účasti obecnstva. Pohrab odbavoval Meszlényi biskup.

Vyznačenie. Jeho veličenstvo baňskému radeovi Eugenovi Sobó, riadnemu profesorovi na baníckej a lesníckej akademii v Štiavnicí udelil rytierský križ rádu Franca Jozefa za tie zásluhy, ktoré si Sobó nadobudol na poli staviteľskej vedy a verejných záležitostí.

Notárska zkúška. Posledné notárska zkúška odbývala sa v turčianskom stoličnom dome dňa 23. a 24. min. mesiaca, lebo od 1. septembra sriadené budú už náukobehy pre notárov a len ktorí tam složia zkúšku, dostanú notárske diplomy. K tejto zkúške, kde predsedal podžupan stolice Koloman Beniczky, hlásili sa traja: Gustáv Genda, martinský pomocný notár, Viktor Ruzsicska, diurnista pri slúžnovskom úrade v Martine a Gustáv Timkó, slúžnovský pisár v Stubni. Všetci traja boli uznaní za schopných ku vedeniu obecného notárskeho úradu.

Voľba farára. Rím.-kat. veriáci na Vrútkach (turč. stol.) majú už svojho farára. Dňa 31. júla za svojho farára zvolili jednohlasne Zoltána Halkó.

Pohrab Jozefa Szlávyho. Zosnulého strážcu koruny Jozefa Szlávyho 11. t. m. pochovali v Zsitva-Ujtalu za veľkej smútočnej pompy. Na pohrab dostavily sa deputácie snemovne vyslancov a snemovne veľmožov. V zastúpení vlády prítomní boli štátni sekretári Július Gulner, Desider Gromon a Pavel Kiss de Nemeskér, ďalej barón Géza Radvánszky druhý strážca koruny, a bývalý ministerský predseda gróf Július Szapáry a ešte mnoho vysokých hodnostárov jako i jeden oddiel korunnej stráže. Pohrabné obrady odbavoval nitrianský biskup Imrich Bende.

Nové fabriky v trenčianskej stolici. Okrem cukrovej fabriky, ktorá sa má postaviť v Trenčine a o ktorej sa bol náš dopisovateľ obšírne zmienil, v najbližšom čase majú byť postavené ešte tri nové fabriky. V Žiline totiž utvorila sa už účastinárska spoločnosť pod predsedníctvom Jána Mileca, ktorá s kapitálom 200.000 korún založí dieľnu na výrobu od obyčajnej až po najfajnejšiu tehlu a na hlinené cievy a iné výrobky toho druhu — Vo Varine dr Karol Glasel stavia koželužnickú fabriku, v ktorej sa budú vyrábať i také druhy kože, jaké sa dosavád v našej monarchii nikde nedorábaly. — V Turó-Tridvoroch založila sa s kapitálom 500.000 korún nová účastinárska spoločnosť pre dôrobu cementu a vápna. Na čele tohto podniku stoja barón Armin Popper, Karol Löw a žilinský advokát Ján Milec. — Len tak ďalej, aby ľud prišiel ku zárobku!

Konec piatke. Finančný minister vydal nariadenie, aby 5zlatové papierové bankovky štátne pokladnice viac nepúšťaly do obehu, lež aby namiesto nich 5 korúnove toliare púšťaly do obehu. Tak pomaly za papierovou zlatkou ide i papierová piatka.

Bojachtiví mladíci. Budapeštianska polícia chytila tieto dni šesť mladých šuhajcov z Ó Becse, ktorí pokradnúc rodičom peniaze chceli ísť Búrov vytrhnúť z nebezpečia. Odhodlaní šuhaji prišli do Budapešti, aby si tu zaopatřili pasy, ale tu na uvedomenie rodičov čakala ich už polícia. Na žiadosť rodičov polícia postrkom odviezla kleslých chlapcov do Ó-Becsi.

Ruskí žiaci v Budapešti. Tieto dni asi 80 ruských žiakov s 25 professormi prišlo do Budapešte, aby si tu obzreli pamättnosti hlavného mesta. Žiaci sú chovanci jedného popredného gymnásiuma v Kieve. Žiakov umiestnili tu v Ústave Franca Jozefa a správca tohoto ústavu postaral sa o to, aby ruskí žiaci všade pohostinne boli prijatí a aby si všetko pohodlne obzreť mohli. Každý zo žiakov správne hovorí francúzsky a nemecky. Ruskí žiaci z Budapešti odcestovali rovno domov, do Kieva.

Zo žiarlivosti. Vilhelm Korgel, barbier v Trenčine popoludní dňa 8. t. m. v kancelárii vyhľadal stoličného pisára Jána Melsiczkého a vyťahnuc revolver strelil mu guľu do brucha. Ťažko raneného pisára s najbližším rýchlikom odviezli do Prešporku, kde prv než by ho boli mohli operovať, zomrel. Hovorí sa, že Korgel, ktorého hneď chytili, útok spáchal zo žiarlivosti, za ktorý sa sám potrestal. Korgel totiž obesil sa vo väzení, a keď ho našli, bol už mrtvý.

Vyznačenia. Knieža-primas Vasary z príležitosti 900-ročného jubilea katolíckej cirkve udelil všetkým členom kapitule ostrihomskej titul „osvietený“ a na budúce každý kanonik pri jeho vymenovaní dostane takú cirkevnú hodnosť, s ktorou spojený je titul „osvietený“.

Samovražda. Jedon mladý 33ročný člen rodiny Zichovskej, menom Maximilian Zichy stal sa samovrahom v haličskej dedine Monasterzyska, kde žil cele utiahnuto s jednou sedliačkou zlého chýru, keď po rozsohášení sa so svojou ženou premrhal svoj majetok. Rodina ho podporovala, avšak s tou podmienkou, že gróf svoj haličský ukryt nezanechá. Mrtvolu jeho dopravila domov do Uhorska, aby ju tu v rodinnej krypte pochovali.

Pomstil svojho otca. V obci Németi v abaujsko-torňanskej stolici pred piatimi rokmi Ján Hlatky zabil svojho suseda gazdu Štefana Nováka a pred trestom ušiel do Ameriky. Vdova Nováková so svojím 15ročným synom nevedela gazdovať, tak že pomaly vyšla na mizinu. Vdova za príčinu všetkého nešťastia považovala Hlatkého a popudzovala syna, aby sa pomstil na Hlatkom. Tejto jary viac vysťahovalcov vrátilo sa z Ameriky a títo hovorili, že sa tam stretli s Hlatkým, ktorý žije v Chicagu a mu vraj dobre ide. O niekoľko týždňov pozdejšie ktosi okradnul v susednej obci krémára ale zlodēja nepodarilo sa vypátrať. Medzi tým mladý teraz už asi 20ročný Novák o niekoľko dní po tomto prípade zmiznul. Ani chýru nebolo počuť o ňom, jeho matka-vdova živila sa z milosti dobrých Indí. Tieto dni naraz vdova došiel list z Ameriky. Písal jej syn z Chicagu. V liste rozpovedal, že keď zvedel kde je Hlatky, nemal viac pokoja. Chcel ísť za ním, ale nemal peňazí, preto vlámal sa do krémy. Za ukradnuté peniaze ocestoval do Chicaga, kde po dlhom pátraní našiel Hlatkého, ktorého na ulici prekral nožom. Policajti ho hneď chytili a odviekli do žalára. Odtiaľ odoberá sa teraz od svojej matky a spokojne čaká na trest, lebo pomstil smrť otca svojho.

Nešťastia následkom neopatrnosti. V Kishári manželka grófa Tihaméra Vayho pre svojich hosťov varila kávu na špiritusi, sklenica so špiritusom jej však vypadla z ruky a obľiala grófke šaty, ktoré sa na to chytily plameňom. Grófka vzdor rýchlej pomoci utrpela na ramenách veľké popáleniny. — V Budapešti krajčírka Janka Gratzewska benzínom čistila si rukavičky pri svetle sviečky, od ktorej sa však benzín chytil a rozliat po šatoch dievčata. Dievča, ktoré utrpelo ťažké popáleniny, odviezli do Rochusovej nemocnice.

Požiare. Veľký parný mlyn v Spišskom Pohradí zhorel i so všetkými bočnými staviskami. — V mestečku Gyula počas mlátenia parnou mláčačkou od iskry vyletevskej z parného stroja chytilo sa zbožie Viktora Kleina a zhorelo, čím spomenutý statkár utrpel viac tisíc zlatých škody. Oheň však širil sa ďalej a o krátky čas zhorely i dve pánice Bernáta Rosenberga, viac hospodárskych stavísk a jeden dom. Škoda obnáša viac stot tisíc korún. — Vo Veľčičiach zhorely dve pajty, v jednej 300 krížov zbožia neomlateného, v druhej viac vozov krmu. Assekurované nebolo nič.

Veľké železničné nešťastie pri Ríme. Na dvanásť kilometrov od Rímu dňa 13. t. m. v noci udalo sa veľké železničné nešťastie. Na vlak idúci z Rímu do Firenze hlásilo sa mnoho cestovateľov, ktorí boli na slávnostach v Ríme, tak, že museli dva vlaky pohnúť. O 10 minút po prvom vlaku pustili druhý vlak. Lokomotíva prvého vlaku ale na dráhe pokazila sa, následkom čoho vlak musel na otvorenej dráhe zastať. Tak sa stalo, že za týmto vlakom jachajúci druhý, výpomocný vlak vrazil do prvého. Mnoho vozňov prepustených cestovateľmi dolámalo sa. Na prvom vlaku cestovateľ ruský veľkoknieža Peter so svojou manželkou, sestrou to talianskej kráľovny Eleny ale na šťastie vysokým cestovateľom nestalo sa nič. Taliansky kráľ Viktor Emanuel III. so svojou manželkou kráľovnou Elenou ešte v noci vyšiel na miesto nešťastia, kde so švagrom a švagrinou osobne pomáhali pri ratovnej akcii a potešovali ranených. Pri nešťastí 15 ľudí prišlo o život a 40 boli viac-menej raneno. Nešťastie vzbudilo v Ríme veľký ruch. Vrchnosť zaviedla prísne vyšetrovanie.

Zločin a zvieratá. Talianský učenec Marchi opisuje niekoľko prípadov, kde sám mal príležitosť presvedčiť sa o zlomyseľnosti, úkladnosti a vražednej chytivosti rôznych živočíchov, ktorí si boli dobre vedomí že zlý čin páchajú a po jeho prevedení sa trestu obávajú. On opisuje kanibalismus zvierat, abnormné prejavy pádu pohlavného, ba aj stejné zločiny, jako u človeka. Bolo u rôznych zvierat, jako u hien, opíc a iných pozorované aj spiknutie k úkladnému prepadnutiu Indí alebo zvierat iných cieľom krádeže alebo lúpeže, keď tieto zločiny samotné zviera previesť nebolo vstave.

Jarmoky v Krupíne. V slob. kr. meste Krupíne dobytčí trh bude sa vydržiavať dňa 21. a výkladný jarmok dňa 24. augusta.

Sjednodušenie poštovej administrácie. Minister kupectva Hegedüs vydal jedno nariadenie v zánjme sjednodušenia poštovej administrácie. V nariadení totiž naložil poštovým direkciam, aby každú záležitosť jak možno čo najjednoduchšie vybavily a rôznymi nepotrebnými písacškami neprefahovali. Čo sa dá, aby vybavily ústne a na prosby stránok aby bez meškania odpovedaly.

Boj s orlom. Okolo vrchu Monte Nero videli okolití obyvatelia veľmi často obletovať dvúch orlov. Lovci Martino a Levalli vydali sa tedy do hôr a spozorovali, že orly hniezdia na neprístupnej skale a že práve majú mladé. Aby sa dostali ku hniezdu, museli sa vydriapať po strmej skale asi 300 metrov vysokej. Odvážliví lovci podnikli túto cestu, ale asi v polovici napadnutí boli starým orlom, ktorý s veľkou zúrivosťou obrátil sa proti nim. Razom zaryl sa orlov zobák Martinovi rovno do oka a nešťastný lovec spadol do hlbiny. Levalli zabil sieť orla dobre miereným výstrelom a zmocnil sa aj mladých, ale vrátiac sa dolu našiel súdruha už umierajúceho. Martino mal takmer všetky údy dolámané a utrpel aj ťažké vnútorné rany. Bol 36ročný a zanechal vdovu s dvomi deťkami.

Do jakej vzdialenosti počuť možno zvuk ľudského hlasu vysvitá z nasledujúcich prípadov. V Grand Canonu, obrovskej prepasti v Kolorade, tiahnucej sa niekoľko míľ cesty vykrikoval na jednom konci istý muž menom Bob tak hlasite, že jeho hlas bolo počuť na druhom konci. Poručík Forster, účastník tretej výpravy na severnú točnu, ktorú bol podnikol Parny, spozoroval, že mohol s iným mužom na druhej strane Boveuského zálivu, na vzdialenosť dvoch kilometrov sa rozprávať. Dr Young sdeľuje, že pri Gibraltare počuť možno ľudský hlas na diaľku 16 kmov. Zvláštne výdatne sa ľudský hlas ozýva na vode. Dr Hutton vypráva, že počul na tichom jednom mieste rieky Temse neznámu osobu vo vzdialenosti dvaštyridsať metrov zcela srozumiteľne čítať, kdežto čítanie na pevnine už vo vzdialenosti dvadsať metrov stáva sa nesrozumiteľným. Professor Tymdoll pozoroval naopak na hore Montblanku, že tu výstrel z revolvera neznie hlasnejšie ako výbuch z fľašky šampanskej. Osoby sediac v člnku balóna môžu hlasy svojich priateľov na zemi ďalej rozoznávať, ako ľudia ktorí stoja dolu na zemi.

Učeň. Prijmem za učna jedného 14—15ročného chlapca, ktorý sa vykáže že odbavil ľudovú školu. Hlásit sa treba u p. Baczo Štefana kováča, o. p. Melčie (Trenč. st.)

ODKAZY REDAKCIE.

Stará firma. Na zadané otázky odpovieme v budúcom čísle.

Drotár v Budeni. Zaslaný dopis pre nával rukopisu uverejnený bude v budúcom čísle.

Cena potravných článkov.

Budapešť, 11. augusta.

V budapeštianskych tržniciach predávaly sa podrobne nasledovné potravné články za tieto priemerné ceny:

Mäso: *Hovädzina* predok 116, zadok 120, polievková 124, jazyk 122, obličky, ľadviny 180, čistené 340 halierov za 1 klg. — *Barančina:* predok —, zadok — hlov. — *Telucina:* predok 108, zadok 120, stehno 200 hlov za 1 klg. — *Bravčovina:* 112, stehno a lopatka

120 hlov za 1 klg. — *Sunka:* pražská 180, surová 140 hlov za 1 klg. pri kúpe najmenej 5 klgrov.

Masť: Sviňská 108 hlov, loj 106 hlov, slanina ku roztopeniu — hlov a husacia masť 250 hlov za jeden kilogramm.

Drúbež: Za jedno kura 90, sliepku 140, kohúta 180 hlov. Za jednu kačku 200, za tučenú mladú hus 460 hlov. — *Očistená drúbež:* kura 80, sliepka 140, kapuň 240 hlov, tohoročná hus 400 halierov (za jeden klg. tučenej husy 100 hlov), morka za kilo 130 hlov, kačka za kus 260 hlov.

Vajcia: Ku vareniu väčšie 8 kusov za 40 hlov, menšie 48 kusov za 2 koruny, ku čaju 7 kusov za 40 hlov.

Ryby: Kapor 240, sumec 180, štika 140, zubáč 200, jesater 280, okuň 160 hlov za klg. Raky: kus za 14 hlov.

Rozličnosti: Maslo gazdovské 180, ku čaju 240 hlov za 1 klg. Tvaroh 36 hlov za kilo. — Smotana 70 hlov za liter. — Pár holubov 120 hlov, divá hus —, divá kačka —, jarabica 120 hlov za kus. — Zajac za kus — kor. — hlov. — 1 klg. divej svine — hlov, celé stehno srny — kor. — Zemiaky nové 20 hlov za klg.

Múka: Pšeničná múka predávala sa za tieto priemerné ceny:

číslo:	0	1	2	3	4	5
kor.	27.20	26.00	24.80	23.80	23.00	21.00
číslo:	6	7	7½	8		
kor.	19.60	15.00	15.00	11.00		

Pšeničné otruby drobné po kor. 8.60, hrubé po 9.00.

Zeleniny: *Zemiaky ružiaky* kor. 2.80—3.60, žlté kor. 4.20—4.60, rožky kor. 7.00—7.20, biele kor. 2.80—3.00 za metr. cent *Kapusta* (v hlávkach) za kus 28 hl. kor. — *Cibula* kor. 5.00—8.40 m. c. *Zeler* 100 kusov — — *Nové uhorky:* za kus 26 halierov.

Strova: *Hrach* nový liter 26 hal., čistený starý 18—30 hal. za liter. *Sošovica:* domáca 16—24 za klg. *Rižu* 20 hlov za kilo. *Zelená fazuľa nová* 28 hal. za klg.

Chlieb: miestny od pekára biely 26—30 hlov, čierny 20—22 hlov za kilogrammu.

Budapeštianska bursa s úradným značením cien dňa 16. augusta.

Obilie	Jakost dla hekt.	Za 50 kilogr.		Cenné papiere	Peniaze kor.	Tovar kor.	Cenné papiere	Peniaze kor.	Tovar kor.
		od	do						
Pšenica banátska	74—78	kor.	kor.	Štátny dlh					
" peštianska	75—77	7.30	7.80	(Za každých 100 korún)					
" stolnobebradská	75—78	7.25	7.85	Uhorská zlatá renta 4%	96.00	96.50	Prvá uhor. poisť. spol.	5100	5200
Raž (žito)	70—72	6.65	6.85	" korunová renta 4%	90.00	91.00	Pešt. uh. kupec. b.	2590	2600
Jačmeň na krm.	60—62	5.90	6.10	Uhorské regálové úpis 4½%	98.25	99.00	Pešt. prvá vlast. sporiteľňa	15975	16350
" na pátku	62—64	5.60	5.80	" premiové úpis	158.50	159.50	Salgó-tarjána banka na uhlie	628.00	632.00
" na várku	64—66	—	—	Uhorská tissko-segedínska poštická 4%	138.59	139.50	Záložné listy.		
Ovos	39—41	5.00	5.20	Uhorská žel. poštická 4½%, v zl.	100.50	101.50	Uhorského pozem. úverkového ústavu 4%	11.40	91.90
Vakurica	—	6.20	6.45	" vyňáskové úpis 4½%	91.10	92.10	Uhorského úver. záložného ústavu 4½%	98.00	99.00
Prosno	—	—	—	Spoločná poštická v bež. peniazoch 4½%	97.30	97.80	Uh. úver. ústavu s prémieu 4%	115.00	116.50
Ďapica	—	13.50	13.75	Žreby.			Peniaze.		
Ďatelínové semä, luc.	—	—	—	Spolku „Jó gáiv"	6.00	6.50	Cisársky dukát	11.40	11.50
" červené	—	—	—	Uhorského „Červeného kriša"	18.00	19.50	Dvadsať-frankovník	19.30	19.35
Sviňská masť peštianska	—	55.50	56.00	Bakúskeho	42.50	43.50	Nemecká ríšska marka	118.45	118.75
" " vídiecka	—	—	—	Basilka	12.00	13.00	Striebro	—	—

Platný od 1. mája 1900.

Vozný železničný poriadok.

Platný od 1. mája 1900.

Zólyom—Zólyom-Brézó.							Zólyom-Brézó—Zólyom.							
Stanice	triedy	nák. os. vlak	miešan. vlak	miešan. vlak	nák. vlak	osobný vlak	Stanice	triedy	nák. os. vlak	miešan. vlak	miešan. vlak	miešan. vlak	nák. os. vlak	nák. os. vlak
		I-III.	I-III.	I-III.	I-III.	I-III.			I-III.	I-III.	I-III.	I-III.	I-III.	I-III.
Zólyom	ind.	4:20	8:39	12:05	1:55	5:20	Zólyom-Brézó	ind.	5:00	—	1:03	5:00	9:00	—
Zólyom város 1. sz.	*	4:26	8:46	*12:10	2:02	*5:26	Lopér A.-Lehota 26.	*	5:09	—	1:10	5:09	*9:09	—
Szliács	*	4:41	9:01	12:23	2:17	5:39	Péteri	*	5:18	—	1:21	5:17	*9:23	—
Farkasfalva	*	5:00	9:20	12:38	érk.	5:54	Garam-Hídvég	*	5:29	—	1:29	5:27	*9:34	—
Zólyom-Radvány	*	5:19	9:39	12:54	érk.	6:10	Németfalva 23. sz.	*	5:38	—	*1:36	*5:34	*9:43	—
Beszt.-Szt.-János	*	5:28	9:48	1:02	—	6:18	Borosznó Szt.-Andr.	*	5:50	—	1:46	5:45	*9:55	—
Besztercebánya	érk.	5:33	9:54	1:06	—	6:23	Mezőköz 21. sz. ő.	*	6:00	—	*1:54	*5:52	*10:05	—
Sálvafalva 16. sz.	*	6:01	—	*1:32	—	6:45	Libetbánya 20. sz. ő.	*	6:09	—	2:03	6:01	*10:15	—
Zólyom-Lipcese.	*	6:15	—	1:50	—	7:11	Luczató.	*	6:26	—	2:19	6:12	10:23	—
Luczató.	*	6:37	—	2:12	—	7:31	Zólyom-Lipcese.	*	6:37	—	2:29	6:22	10:35	—
Libetbánya 20. sz.	*	6:44	—	2:20	—	7:39	Sálvafalva	*	6:52	—	*2:41	6:31	*10:51	—
Mezőköz 21. sz. őrh.	*	6:53	—	*2:29	—	7:48	Besztercebánya	érk.	7:05	—	2:52	6:44	11:05	—
Borosznó Szt.-Andr.	*	7:01	—	2:39	—	7:57	Beszt.-Szt.-János	ind.	7:15	10:10	3:10	7:09	—	
Németfalva 23. sz.	*	7:12	—	*2:51	—	8:07	Zólyom-Radvány	os. vlak	7:21	10:14	3:17	7:15	—	
Garam-Hídvég	*	7:22	—	3:00	—	8:16	Farkasfalva	os. vlak	7:21	10:22	3:25	7:22	—	
Péteri	*	7:33	—	3:12	—	8:27	Szliács	os. vlak	7:41	10:39	3:41	7:35	—	
Lopér A.-Lehota 26.	*	7:40	—	3:20	—	8:34	Zólyom város 1. sz.	os. vlak	7:54	10:59	3:59	7:48	—	
Zólyom-Brézó	érk.	7:48	—	3:29	—	8:42	Zólyom	os. vlak	8:02	11:10	4:10	*7:57	—	

Pozsony—Lipótvár.							Lipótvár—Pozsony.							
Stanice	triedy	osobný vlak	osobný vlak	rýchlo vlak	osobný vlak	miešan. vlak	Stanice	triedy	osobný vlak	osobný vlak	osobný vlak	rýchlo vlak	miešan. vlak	osobný vlak
		I-III.	I-III.	I-II.	I-III.	I-III.			I-III.	I-III.	I-III.	I-III.	I-III.	I-II.
Pozsony	ind.	1:40	6:00	9:36	1:15	6:15	Lipótvár	ind.	1:16	4:35	11:24	5:46	6:15	8:55
Dynamitgyár 1. sz.	*	—	*6:09	—	—	*6:25	Bucsány	*	—	*4:44	12:33	—	*6:29	9:05
Récsé	*	1:54	6:16	—	1:30	6:32	Lócz-Bresztovány	*	1:32	4:52	11:40	*5:54	6:39	9:15
Sz.-György	*	2:03	6:28	9:52	1:41	6:48	Nagyszombat	érk.	1:47	5:07	11:54	6:04	7:03	9:31
Grinád 7. sz. őrh.	*	—	*6:36	—	*1:48	6:57	Cziffer	ind.	2:12	5:37	12:31	*6:16	—	10:02
Bazin	*	2:21	6:43	10:00	1:56	7:05	Báhony	*	2:21	5:45	12:39	—	—	10:10
Terling-Modor 10.	*	—	*6:51	—	—	*7:13	Modor-Senkvič	*	2:36	6:00	12:52	—	—	10:26
Modor-Senkvič	*	2:35	6:59	—	2:09	7:20	Terling-Modor 10.	*	—	*6:06	—	—	—	10:32
Báhony	*	2:48	7:12	—	2:22	7:33	Bazin	*	2:56	6:15	1:05	6:35	—	10:45
Cziffer	*	2:55	7:19	*10:18	2:29	7:41	Grinád 7. sz. őrh.	*	—	6:20	*1:10	—	—	10:51
Nagyszombat	érk.	8:08	7:33	10:27	2:42	7:55	Szt.-György	*	3:07	6:29	1:19	6:42	—	11:02
Lócz-Bresztovány	ind.	8:33	7:56	*10:39	3:04	8:15	Récsé	*	3:22	6:40	1:31	—	—	11:14
Bucsány	*	—	8:03	—	3:10	*8:21	Dynamitgyár 1. sz.	*	—	*6:45	*1:36	—	—	*11:19
Lipótvár	érk.	8:47	8:12	10:47	3:19	8:30	Pozsony	érk.	8:38	6:56	1:47	6:58	—	11:30

Nyitra—Lipótvár.				
Stanice	triedy	osobný vlak	osobný vlak	miešan. vlak
		I-III.	I-III.	I-III.
Nyitra	ind.	6:30	9:50	3:41
Kajsza 10. sz. őrh.	*	*6:38	*9:58	*3:55
Úzbégh	érk.	6:44	10:04	4:04
Elecske	ind.	7:02	10:21	4:29
Récsény	*	7:17	10:34	4:47
Galgóc	*	7:36	10:49	5:11
Lipótvár	érk.	7:44	10:57	5:22

Pozsony—Dévény-Ujfalu—Szakoleza.				
Stanice	triedy	osobný vlak	osobný vlak	osobný vlak
		I-III.	I-III.	I-III.
Pozsony	ind.	6:15	1:30	5:51
Vöröshid	*	*6:21	*1:36	*5:58
Lamacs	*	6:28	1:48	6:06
Dévény-Ujfalu	érk.	6:39	1:54	6:15
Dévényto	*	6:54	2:10	6:24
Zohor	ind.	7:07	2:23	6:43
Detrekő-Csütörtök	*	7:17	2:33	6:55
Malaczká	*	7:30	2:48	7:10
Nagy-Lévárd	*	7:44	3:02	7:25
Morva-Szt.-János	*	7:58	3:16	7:41
Székelyfalu-Búr-Szt.-György	*	8:06	3:25	7:50
Kutti	érk.	8:16	3:35	8:01
Egbell	ind.	8:30	3:50	8:18
Holics	érk.	8:43	4:04	8:34
Szakoleza	*	8:55	4:16	8:47

Szakoleza—Dévény-Ujfalu—Pozsony.				
Stanice	triedy	osobný vlak	osobný vlak	osobný vlak
		I-III.	I-III.	I-III.
Szakoleza	ind.	5:00	9:25	4:53
Holics	érk.	5:10	9:35	5:05
Egbell	ind.	5:27	9:52	5:23
Kutti	*	5:39	10:04	5:38
Székelyfalu-Búr-Szt.-György	*	5:49	10:16	5:50
Morva-Szt.-János	*	5:55	10:22	5:56
Nagy-Lévárd	*	6:07	10:35	6:08
Malaczká	*	6:22	10:52	6:23
Detrekő-Csütörtök	*	6:32	11:02	6:33
Zohor	*	6:41	11:12	6:42
Dévényto	érk.	6:53	11:24	6:55
Dévény-Ujfalu	*	7:03	11:36	7:04
Lamacs	ind.	7:25	11:56	7:21
Vöröshid	*	7:30	*12:00	*7:25
Pozsony	érk.	7:35	12:05	7:30

* Podmienečne vlak zastane Hrubé šišta značia nočné hodiny.

Tlačou cis. a král. dvornej kníhlaďiarne Viktora Hornyánskeho v Budapešti.